

ואולם אכסדרה שיש לה ד' דפנות אלא שאינן מגיעות לסוכך ('אכסדרא דבי רב'), או זו העשויה חלונות חלונות ('אכסדרא רומיתא') – חייבת.
יש סוברים שאין האכסדרה חייבת במזווה אלא אם פתוחה לבית, כדלהלן.

ד. בית שער הפתוח לחצר ולבתים – חייב בשתי מזווחות, אחת בפתח שמבית-שער לבתים, ואחת בזה שבין החצר לב"ש.

יש אומרים שחייב מזווה בבית שער ובאכסדרה אינו אלא מדרבנן (עתוס'. וכן נקט הר"ן בסוכה לעיקר. וכן נראים דברי רש"י. ויש מהאחרונים שנקטו כן להלכה). וי"א מדאורייתא, אך דוקא בפתוח לבית [או לחצר. רמב"ן ועוד], אבל בית שער הפתוח לגינה וכד' – פטור (עפ"י רי"ף ורמב"ם).
יש אומרים שלא פטרו אלא בית שער של אכסדרה ומרפסת. וכן תירץ הרז"ה (בסוכה ח) והוסיף שבית שער של חצר גם כן פטור. וכמה ראשונים הקשו על כך.
דעת הט"ז להלכה לחייב מדרבנן באכסדרה שיש לה ד' דפנות כנ"ל, אפילו אינה פתוחה לבית [וכפי שיטת התוס']. ויש מי שפקפק בדבר (ע' שבט הלוי ח"ג קנ וח"ה קס). וכן לענין בית שער ומרפסת שאינם פתוחים לבית, יש לחוש לענין ברכה לדעת הפוסקים וכסתימת השו"ע (שם בח"ג ובח"ב קנו).

ה. בית שער הפתוח לגינה ולקיסטונות; לדברי רבי יוסי נידון כקיסטונות, כלומר כבית שער של בתים, וחייב. ולחכמים – פטור. ונחלקו אמוראים בפירוש מחלוקתם; לדעת רב ושמואל וכן נהג רב אשי, מחלוקתם מוסבת רק על הפתח החיצון, אבל הפתח של הב"ש והקיסטונות – חייב לדברי הכל (ויש פרוש אחר ברש"י). ולרבה ורב יוסף וכן עשו אביי ורבא – בחיצוני לכו"ע פטור, לא נחלקו אלא בפתח הפנימי. הלכה כרבי יוסי ורבא ושמואל לחומרא, שחייב בשני הפתחים.

ו. אמר רב הונא: לול הפתוח מן הבית לעליה (שעושים ארבע מחיצות בתחתית המעלות ובעליון), אם יש לו פתח אחד – חייב במזווה אחת. שתי פתחים – חייב בשתי מזווחות.

ז. אמר רב פפא לשמוע מדברי רב הונא: חדר קטן שיש לו ארבעה שערים – חייב בארבע מזווחות. ופרשו שהחידוש הוא אפילו כשרגיל באחד בלבד.

לפי לשון אחת שהביא רש"י מתשובת הגאונים, מדובר כשבתחילה הוצרך לכל ארבעת הפתחים ואח"כ נתמעט השימוש ואינו צריך אלא לאחד מהם, אבל אם מתחילה יש רק פתח אחד עיקרי שבני אדם רגילים בו – אינו חייב אלא ברגיל. ולפי הפירוש הראשון משמע שאין חילוק בדבר.

דף לד (לה)

נח. על מה ובמה נכתבת המזווה?

המזווה נכתבת על הספר ולא על האבנים ובדיו (גזרה שוה 'כתיבה כתיבה' מכתובה הנוהגת לדורות. רש"י פרש מגט. והתוס' הקשו ופרשו מכתבת פרשת סוטה או מספר תורה שכותב המלך. וכן מלמד הכתוב בירמיהו שכתבה על הספר נעשית בדיו).

לדעת הרמב"ם (מזוזה א,יא) מזוזה אינה צריכה עיבוד לשמה (ע' בבאור דבריו בחדושי הגר"ח הלוי הל' תפלין ובספר מנחת שלמה תנינא סו"י ד). וכן נראה מפרש"י (להלן מב סע"ב).

- נט. א. כמה פרשיות, כמה עורות וכמה בתים יש בתפלין, בשל יד ובשל ראש? מה הדין כששינה מדינו?
 ב. חלוקת הבתים בתפלין של ראש, כיצד?
 ג. תפלין של יד ושל ראש, האם מותר לשנותן מזה לזה?
 ד. כיצד סדר הפרשיות שבתפלין, ומה דין המחליף את הסדר?

א-ב. ארבע פרשיות בתפלין בשל ראש (לטטפת...), וכן בשל יד.

תפלה של יד כותבה על עור אחד ומניחה בבית אחד. כתבה בארבעה עורות והניחה בבית אחד – יצא. בתפילה אמר רבי יהודה שצריך לדבק (הארבע אגרות, בתפירה או בדבק (רש"י) שנאמר לך לאות – אות אחת מבפנים). ולבסוף חזר והודה לדברי רבי יוסי שאין צריך (רבא).

א. כיון שלכתחילה מצותן בעור אחד, אם כתבן בכמה עורות ידבקן יחדיו [בדבק כשר] ומועיל הדיבוק להחשיבן כאחת [ומותר להניח תפלין אלו לכתחילה] (עפ"י האגור הל' תפלין נו; רא"ש הל' ס"ת יד; אר"ח לב, מזו בב"י ורמ"א ומשנ"ב. ובתוס' לה. ד"ה שי"ן) כתבו בפירוש דברי השימו"ר שאם כתב על ארבע עורות, יכרכן בקלף אחד).

ב. תפלין של יד, יש לכתוב פרשיותיה בארבע עמודות, כל פרשה ופרשה בעמוד נפרד (רמב"ם. מובא במשנ"ב לב סק"ו).

תפלה של ראש נכתבת על ארבעה עורות ומניחם בארבעה בתים העשויים מעור אחד. כתבם בעור אחד והניחם בארבע בתים – יצא. לדברי רבי יהודה צריך שיהא ריוח ביניהם (כשכתבן בעור אחד. יתוּך מלמעלה כדי שייכנסו הפרשיות לכל בית, הגם שמלמטה הן מחוברות. רש"י), ולדברי חכמים אין צריך. ושנים שנותן חוט או משיחה בין כל אחת.

א. נתינת חוט נצרכת רק בשהיו כתובות בעור אחד, אבל בארבעה אין צריך. ויש נוהגים אפילו בארבעה עורות (תוס').

ב. הלכה כחכמים (אר"ח לב, מזו. ובספר המנהיג גרס 'דבי' וכתב שאין הלכה כרבי מחבריו).

ג. תפירת כמה חתיכות יחדיו [וי"א שהוא הדין להדבקה ללא תפירה], כתבו פוסקים שמועילה להחשב כעור אחד. וכן נתפשט המנהג במדינותנו. ואולם ראוי ונכון לעשות הבתים מעור אחד ממש, כי יש מחמירים וסוברים שאין מועיל חתיכות תפורות או מדובקות (עפ"י משנה ברורה לב ס"ק קעב. וכבר נחלקו בדבר הראשונים לענין גט ומזוזה ומגילת סוטה ושופר, האם תפירה והדבקה מועילות להחשיב הפרודים לאחד).

אם אין חריצם ניכר מבחוץ – פסולות. לדברי אב"י (לה). צריך שיגיע חריץ למקום התפר (כלומר עד בית מושב התפלין, התיטורא), ולדברי רב דימי מנהרדעא כיון שניכר (חריץ למעלה קצת. רש"י) אין צריך יותר.

א. נחלקו הראשונים האם הלכה כאב"י או כרב דימי. [ויש מפרשים דברי אב"י לענין חודה של השי"ן ולא לענין החריץ].

ב. טוב שלא להדביק הבתים זה לזה. וכן היו התפלין של הגר"א פרודות. ובפרט כשאין הבתים עשויים מעור אחד ממש אלא מחתיכות מחוברות, הרי אם ידביקו הבתים יש לחוש לכשרותם אף בדיעבד, דמה נפשך, אם מחשיבים את ההדבקה כחיבור, הרי אין כאן אלא בית אחד, ואם אינו חיבור, אין כאן עור אחד (עפ"י חיי אדם; משנ"ב לב, קעב).

ג. נראה שאם רוב הפרשיות מוכנסות בבתים, ומקצתן בולטות ויוצאות במקום שאין שם מחיצות – כשר. וכן בשל יד, אם מקצת מהקלף יוצא כנגד המקום שהבית מתרחב כרוחב התיתורא – כשר, אם נעשה הכל מעור אחד. ואולם יש להזהר אם חוקק בעובי התיתורא והפרשיות נכנסות לאותו חקק, שאין זה בכלל הבית (עפ"י הדושים ובאורים ד,ה. וע' גם בשו"ת שבט הלוי ח"ג ג). ובשו"ת יביע אומר (ח"א ב,ה) החמיר בדבר, ע"ש.

ד. לדעת רבנו תם [דלא כרש"י] יש להניח הפרשיות בשכיבה ולא בעמידה. וכתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה ט) שמעיקר הדין אין עיכוב בדבר. וכנראה גם אם מקצתן בעמידה ומקצתן בשכיבה כשר.

ג. שלחו בשם רבי יוחנן: תפלה של יד עושים אותה של ראש, ושל ראש – אין עושים אותה של יד לפי שאין מורידים מקדושה חמורה לקלה. למאן דאמר 'הזמנה לאו מלתא היא', בחדשות מותר להורידן. ולמ"ד 'הזמנה מלתא' אסור אלא אם התנה על כך מראש.

ד. לפרש"י, סדר הפרשיות מימין לשמאל הקורא (העומד מול המניח) הוא: קדש לי, והיה כי יביאך, שמע, והיה אם שמוע – כסדר הכתוב בתורה. ולפרוש רבנו תם (ר"ח ובה"ג): קדש, והיה כי יביאך, והיה אם שמוע, שמע. [אבל כתיבת הסופר נעשית לפי הסדר האמור בתורה. כן פרשו התוס' דברי המכלתא לפרוש ר"ת].

לדעת השימושא רבה, סדר הפרשיות הפוך מלרש"י, כי יש לסדרן מימין לשמאל המניח ולא הקורא. ולפירוש הראב"ד סדר הפרשיות מהופך מלרבנו תם.

אמר רב חננאל אמר רב: החליף פרשיותיה – פסולות. והסיק רבא [דלא כאביי] שאין חילוק אם החליף פרשה פנימית בחיצונית או פנימית בפנימית או חיצונית בחיצונית.

משמע מהרמב"ם שבתפלין של יד אין סדר הפרשיות מעכב [רק מעשה הכתיבה צריך להיות כסדרן לדעת כמה מהראשונים]. וכן הסברא נותנת, שהרי אפשר לכתבן על כמה עורות (ע' בחדושי מרן רי"ז הלוי הל' תפלין ה,א).

וכתוב בשם הגר"ח והגר"ז שהיפוך הפרשיות אינו מעכב בדיעבד, הלכך תפלין דרש"י כשרות לשימוש"ר ולהפך, וכן תפלין דר"ת להראב"ד.

דף לה

- ס. א. אלו דברים במבנה התפלין ומראיהם, נאמרו הלכה למשה מסיני?
ב. האם צריך לבדוק את קלף פרשיות התפלין, שאין בו נקבים דקים?
ג. נקרע עור בתי התפלין, מה דינם?
ד. מהו שיעור רצועות התפלין? ומה הדין כשנפסקה רצועה?
ה. היכן מונחות הרצועות שלאחר הקשר?
ו. קשר תפלין, היכן מקומו ומהו צורתו?
א. אמר רב חננאל אמר רב: תיתורא של תפלין הלכה למשה מסיני.
- התיתורא היא בית מושב לבתי התפלין. ומשמע מפרש"י שהבתים והתיתורא הכל מעור אחד. והתו' כתבו שאין נוהגים כן, אלא הוא עור נפרד שכופלים אותו, בצדו העליון הוא נקוב וממנו יוצאים בתי התפלין, ובצדו התחתון מלא וחופה את פתחי הבתים.
- יש מפרשים 'תיתורא' – רצועה שנותנים על בית של יד מצד אל צד. ויש מפרשים שזוהי 'מעברתא' (עתוס; ספר המנהיג הל' תפלין).